

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK

minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félfévre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.

Pénz- és érték küldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ

(Dr. Hintz György, c. pénztárnokhoz)

a lap szellemi részét illető küldemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

(Gamauf Vilmos a. titkárhoz)
ezimzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-11	1-31	1-61	1-121	1-241	1-52
	széri hirdetéskor					
	ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr/ft	kr
1/2 lap	14	36	70	120	200	360
1/4 "	7	18	35	60	100	180
1/8 "	3	9	17	30	50	90
1/16 "	1	7/50	4	15	25	45
1/32 "	—	90	2/25	4/40	7/50	12/50
						22/50

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.
Asonkivül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hánysszor
a hirdetés megjelenik.
A szíves megrendelésben világosan kéjük kitenni;
menyvi helyet igényel a beküldő mellékelt hirdetése
számára.
Hirdetéseket elfogadják lapunk kiadó hivatala
és a. r. k. Lyceum nyomda központi irodája (5042 gr. Te-
leki Domokos-ház.) Mellékletek 6 e. d. fiba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

A Meyne-féle magtermelő intézet Sopronban.

(G. V.) Ha figyelmes szemmel tekintetbe vesz-
szük óriási magszükségletünket, mely ugy a mester-
séges takarmány-termesztés, mint a haszon- vagy
virágkertészet terén évről évre nagyobb mérvet ölt:
majdnem önkénytelenül azon meggyőződésre jutunk,
hogy a solid alapon nyugvó magtermelésnél szüksé-
gesebb, jobb és nyereségesebb üzlet alig képzelhető!
És mégis daczára annak, hogy állításunk igazságát
velünk együtt sokan érzik — honnan van mégis, kérd-
jük, hogy magyar hazánk területén csak alig bukka-
nunk olynemű vállalatokra, minőket a német föld majd
minden tartományában, kiválóan azonban Poroszhon-
ban Erfurtban bőven találunk? Honnan van az, hogy
a becsületes szakértelemnek e dúsan termő mezeje,
nálunk majdnem teljesen parlagon hever és hogy e
tekintetben is a haladtabb külföld — mely önelégült
mosolylyal rakja zsebre a „barbar nép“ százezreit
drága kongó ezüst pénzben vagy legalább annak bankó-
forintos egyenértékében — adózói lettünk? Honnan
van az, hogy e türehtlen állapot megszüntetésére vagy
módosítására nálunk még kísérlet is alig történt?

Mielőtt e kérdésekre felelnénk, egyszerű törté-
netet fogunk t. olvasóinknak elbeszélni, lehet, hogy
a sorok között a választ is meglelik.

Magyar hazánk nyugoti határszélén, Bécestől

Melléklet: Frommer A. Herrmann mag- és növénykereskedésének árjegyzéke.

mintegy tiz mértföldnyire, a kies fekvésű Sopron vá-
rosába 1866 őszén egy braunschweigi polgár, Meyne
János telepedett le azon szándékkal, hogy e kedvező
éghajlat alatt elterülő dús talajon gazdasági s kerti
magvakat termeljen. Minden kezdet nehéz és Meyne
is szerény alapon kívánván megindulni, eleintén csak
az u. n. currens magfajtákra, kivált répafélékre akart
szoritkozni; de csakhamar belátta, hogy üzletének
veszélyeztetése nélkül e tervét ki nem viheti, mert a
vevő ki répamagot óhajtott, egyéb magkészletét is itt
kivánta fedezni, vagy pedig egész szükségletét más-
honnan beszerezni. Így tehát akarva, nemakarva vál-
lalatának megnagyobbításához kellett fognia, a mi
azonban számtalan akadályba ütközött. Első és leg-
lényegesebb hiba a nagyobb üzlet beállításához meg-
kivántató forgó tőke hiánya volt, de a kiváló szak-
értelem, vas szorgalom és szigoru takarékoság napról
napra újabb forrásokat nyitott és előteremtette a
szükséges összegeket. Továbbá miután a magüzlet
természetében rejlik, hogy csak bizonyos terjedele-
ben hozhat egyáltalában hasznot, elgondolhatjuk, mily
nehéz helyzetben volt a vállalkozó ezen viszonyai
szerint éveken át megmásíthatlan circulus vitiosus-sal
szemben. Végre miután a magvak megbizhatóságát
csupán küllátszat után pusztán a szemmel a szakértő, a
magkereskedő maga is csak a legritkább esetekben
birálhatja meg — nagyon természetes, hogy a mag-

vásárló közönség is él a gyanuperrel és évek mulnak, míg egy magüzlet teljes bizalmat vivhat ki!

Mindezeket tekintetbe véve elég haladást tanusít a Meyne-féle intézet, midőn a kezdetleges 20 hold (a 1600 □ öl) helyett, ma már 160 holdon termeli magvait. E terület legnagyobb része gazdasági, továbbá konyhai vetemények magvainak van szentelve, miglen a virágmagvaknak csekélyebb tér jutott. Ujabb idők óta szőlőiskola, gyümölcs-, erdei csemete s vadoncz-tenyésztés is létesült

A termelt magvak között legnagyobb fogyasztás a takarmány- és répamagvaknál nyilvánul. A konyhai vetemények kiválóan gazdag műveléssel és szigorú választással kezeltetnek, meg nem felelő fajták a tenyésztésből rögtön kizáratnak és így a vevő még kísértetbe sem jöhet, mint az más vállalatok terjedelmes catalogusainál nem ritkán előfordul.

A szőlőiskola Sopron és Rust híres borvidékeinek gyöngyeit foglalja magában, az árak mérsékeltek. A növénytenyésztés egyéb ágaiból csak a vadoncziskolát említjük meg, mely számos jól nevelt példánnyal bővelkedik.

Ennyire fejlődött e szakszerűen vezetett vállalat fennállásának hetedik évében és a sikertől bátorítva, kisebb tárlatok látogatása után a bécsi közkiállítás terén is sikra szállott, hol a nemzetközi jury Meyne fáradozásait az érdemérem odaitélésével jutalmazta meg.

A közel 300 számból álló gyönyörű maggyűjteményt a kolos-monostori gazd. tanintézet szerezte meg és reméljük, hogy a gyűjteménytermek felszerelésének befejezésével, gazdaközönségünknek is mód fog nyujtatni ennek és egyebeknek megismerésére.

* * *

Ennyiből áll, mit a Meyne-féle vállalat keletkezése s fejlődése történetéből elmondani óhajtottunk és a felsoroltakért annyival is inkább felelősséget vállalunk, mert személyesen ismerjük a derék üzlet részleteit.

És ha most visszatérünk az igénytelen soraink kezdetén felvetett kérdésekre, a választ már valószínűleg meg is adhatjuk! Hogy nálunk ilyenmü vállalatokra csak alig találunk, első sorban a vállalkozási szellem hiányának kell tulajdonítanunk, mely fájdalom, nálunk úgy látszik, nemzeteti sajátságként szerepel. A szakértelem hiányát csak mellékesen akarjuk megemlíteni; ez oly baj, melyen ma az egészséges eszű törekvő ember könnyen segíthet; de nagyobb akadályt képez a pénzek megszerzése, melyeket rohamosan

gazdagodni vágyó korunkban senki sem fektet szívesen egy lassan gyümölcsöző vállalatba! És az a szoliditás... az az ernyedetlen szorgalom... az a szigorú takarékoság!...

Elismerjük, hogy nagy és nehézzen leküzdhető akadályokba ütközik a felfejtett okoknál fogva mindenütt, de kivált hazánkban a magtermelési üzlet megalapítása — de nem hisszük, hogy egy képzett erélyes ember rajtuk diadalmaskodni ne tudna. Exempla trahunt! Mi Meyne Jánosnak a Fertő tava partján oly fényesen sikerült — miért nem adna eredményt a Küküllő- vagy Marosmente áldott talaján is! Ha folyvást tétlenül sopánkodunk a külföldre vándorló milliók után, ha a meglevő monopoliumok mellé még egy „magtermelés“-it is csatolunk vagy továbbra érvényben hagyunk — akkor aztán ne keressük a hibát Péteren vagy Pálon, finansziális krízisen vagy kormányon: hanem ott, hol annak rejtett fészke látszik — édes ázsiai — önmagunkon.

A mezőgazdasági gépek és munkaeszközök.

A királyi statisztikai hivatal ismét egy újabb országos felvétel végeredményeit állította össze, miután a gyűjtés s a sürgetések közel másfél évig folytak. A magyar birodalom mezőgazdasági gépeinek és eszközeinek községenként gyűjtött adatai ezek, melyeknek végösszegeivel az alábbi kis táblázatban találkozunk.

Megjegyzendő, hogy adatgyűjtéseink csekélyebb megbízhatóságánál fogva s a beérkezettek megbírálásának minden correctiveje hiányában részletezést a stat. hivatal követelni sem mert. A gőz- és lóerejű gépeknek ezért csak száma szerepel a kimutatásokban, a különben oly érdekes tudnivalónak, a lóerőnek teljes mellőzésével; sőt a gőzgépek közt 7 gőzeke is szerepel, melyekről nem lehetett biztosan megtudni, csakugyan gőzekék-e, s így csak a vegyesek közé soroztattak. Egyébiránt nem is a nagyobb gépekre lón a súly fektetve, miután ezeket a földművelés-, ipar és kereskedelemügyi ministerium külön általa rendezett adatgyűjtés alapján amugy is kimutatta.

A mi a jelen gyűjtésnél leginkább érdekelt, az a közönséges eke, a gazdaság alapeszközének száma és legalább vas és fa szerkezete szerinti megkülönböztetése volt. Miatán az anyag — mint említve volt — községenként gyűjtetett s az összeállítás járasonként történt, meglehetősen képet nyerünk általa földünk műveléséről. Mielőtt az e viszonyokat feltüntető arány- és viszonyszámokat kimutatnók, tekintsük meg a főösszegeket. E szerint

Van:	Magyar-országban	Erdélyben	Horvát-Szlavonországban	Összesen
gőzerőre készült cséplő gép	2388	28	48	2464

egyéb gép	493	11	25	529
Összesen	2881	39	73	2993
lóerejű vaseke	517394	3967	9164	578935
faeke	342436	177049	59450	578935
Összes eke	859830	181016	68614	1109460
vetőgép	6293	396	189	6878
cséplőgép	3067	131	149	3347
arató és kaszáló gép	1761	72	94	1927
egyéb gép	17895	1201	940	20036
Összes lóerejű gép	29016	1800	1372	32188

Mily abszolút tulsúlyban van tehát a magyar anyaországban nemcsak a különféle gép, hanem a vaseke is a faekéhez képest, első pillanatra látni.

Világosabbak s érthetőbbek lesznek azonban a számok, ha összehasonlítjuk a szántófölddel, melynek művelésére szánvák... Itt azt tapasztaljuk, hogy — mellőzve a gőzgépeket, melyek még mind elég ritkák — a lóerejű gépekből egy-egy esik Magyarországon 475 holdra, Erdélyben 1363-ra, Horvát-Szlavonországban 866-ra. Az ekékből az egész birodalomban átlag 15 hold szántóföldre esik egy-

egy, Magyarországon 16 holdra, Erdélyben 13 $\frac{1}{2}$ -re, Horvát-Szlavonországban 17-re.

Legnagyobb azonban az eltérés az egyes országok között, ha a vas- és faeke közötti különbséget tekintjük. Mig ez Magyarországon úgy viszonylik, mint 5 : 3-hoz, Erdélyben megfordítva, mint 3 : 17-hez, Horvátországban mint 9 : 59-hez; vagyis más alakban: az összes ekék közül

Magyarországon a vaseke 60% a faeke 40%

Erdélyben a „ 2,, a „ 98,

Horvátországban a „ 13,, a „ 87,

E nagy eltérést egyébiránt az egyes megyékben is észlelhetjük.

Vannak magyar megyék, hol 9, 10, 11 hold szántóföldre már egy eke esik, holott másokban csak 24—25 holdra jut egy. Ugyanigy megtaláljuk a vaseke nagyobb elterjedését főleg a gazdagabb megyékben; a szegényebb hegyvidék, a tótság és Erdély határai még mind feltűnően faekével szántanak.

A részleteket egyébiránt a következő táblázat mutatja; melynek mi csak erdélyi szakaszát közöljük:

Sorszám	Megye, szék vagy vidék	Szántóföldek összes területe 1600 öles hold	Gőzerőre készült			Lóerőre készült										
			Gépek			Ekék			Vető, cséplő, arató s egyéb				A szántóföld hány holdjára esik egy lóerejű gép			
			cséplő	egyéb	összes	vas	fa	összes	vető	cséplő	arató és kaszáló	egyéb	száma	hold	száma	hold
			száma	hold	száma	hold	száma	hold	száma	száma	hold	száma	hold	száma	hold	
1	Alsó-Fehérmegye	229,586	2	2	114,793	168	10,130	10,298	22	9	13	9	207	238	964	
2	Belső-Szolnokmegye	176,487	3	5	22,060	69	9,616	9,685	18	3	7	2	3	15	11,765	
3	Dobokamegye	164,774	4	4	41,193	88	4,261	4,349	37	2	6	2	10	16,477		
4	Felső-Fehérmegye	76,937	1	1	76,937	187	6,196	6,383	12	1	3	2	6	12,656		
5	Fogarasz-vidék	85,144				2	8,349	8,351	10	1	3		3	28,381		
6	Hunyadmegye	196,018				351	14,105	14,456	13	7	3	1	11	17,819		
7	Kolozs	256,750	8	8	32,093	304	9,827	10,176	25	21	21	19	74	135	1,901	
8	Küküllő	119,974	2	2	29,993	149	11,153	11,302	10	10	8	6	18	42	2,856	
9	Torda	205,915	3	3	68,638	279	8,807	9,086	22	21	14	14	51	100	2,059	
10	Naszódvidék	53,481				2	4,854	4,856	11							
11	Aranyosszék	25,755				14	1,652	1,666	15	2	3	1	1	7	3,679	
12	Csik	113,402				29	12,480	12,509	9	1	1	301	303	374		
13	Három	134,293	5	1	6	22,382	1830	8,606	10,436	12	99	20	11	38	168	799
14	Maros	103,834	1	2	3	34,611	209	5,276	5,485	18	2	2	1	4	9	11,537
15	Udvarhelyszék	103,675				34	10,208	10,242	10	1	1	85	87	1,249		
16	Beszterczevidék	35,661				18	3,240	3,258	10	3	1	17	21	1,698		
17	Brassó	67,621				133	7,416	7,549	9	4	5	2	12	23	2,940	
18	Kóhalomszék	44,933					6,480	6,480	6	2	1	13	16	2,808		
19	Medgyesszék	42,460				22	5,168	5,190	8	51	2	37	90	471		
20	Nagy-Sinkszék	46,152					4,572	4,572	10	2	3	4	9	5,128		
21	Segesvárszék	31,947				15	4,173	4,188	7	12		20	32	998		
22	Szászsebeszék	16,846				7	2,298	2,305	7	1		10	11	1,531		
23	Szászvárosszék	16,792				10	1,453	1,463	11			10	10	1,679		
24	Szebenszék	25,755				46	13,481	13,526	1	137	7	2	294	440	58	
25	Szerdahelyszék	16,542				2	1,339	1,341	12	1			1	16,542		
26	Ujgyházzsék	24,437					1,864	1,864	13	7	6		13	1,879		

(Budapesti Közlöny.)

Borkivitel Erdélyből Uj-Yorkba, Amerikába.

Mi következése lett annak, hogy a bécsi világtárlaton borainkkal megjelentünk? Közvetlenül a nagy aratás, melyet érdem érmekben s dicsérő oklevelekben egyesek és társulatok halommal hordottak el. Közvetőleg sokkal fontosabb, — t. i. az erdélyi bor versenyképességének elismerése a világjury által — s a mi ezen elismeréssel együtt jár, a kereskedelem figyelmének Erdély felé fordulása. Még ki sem osztattak a kitüntetés jelvényei, s már is egy nagyszerű borvásár köttetett meg. Báró Kemény Istvánnak minden exportra kész borai egy uj-yorki társulat bizományossá által lefoglaltattak, nem csak, hanem a megkötött árban kifizettetvén, el is szállítottak rendeltetésük helyére. Báró Kemény Istvánnak, úgy is mint magán birtokosnak, úgy is mint a nemzetgazdaság egyik gyakorlati munkássának 20 évi bölcs számításokra épített működése, minden akadályal férfias elszánással szembenéző áldozatkészsége, megérdemlett jutalmát vette. Biztosítva lett, mikép a szükséges kezelésem át vezetett borai a társulatnál kész vevőre fognak találni.

Mekkora mennyiség adatott el erdélyi veder, vagy akó számra, megmondani nem tudjuk. Csak annyit tudunk, hogy minden a kivitelre kész, a száraz és tengeri utazás esélyeinek elhordozására alkalmasnak ítélt bor megvásároltatott. Tudva, hogy a nemes bárónak legjobb miveltében levő, a 40 cat. holdat meghaladó szőlőhegyei folyvást gazdag terméssel jutalmaznak, kiszámítható, hogy az eladott mennyiség nagy volt, s tekintélyes összeget hozott be. Azt hiteles forrásból tudjuk, hogy az 1872-ben termett riesling és traminer erdélyi veder számban 6 frttal, som és más faj bor 5 frttal, erdélyi kevert fajtából nyert termés 3 frttal fizettetett o. értékben.

A kereskedelem ügynökei tehát ezután saját tűzhe-lyöknél fogják felkeresni termelőinket, és pedig annyival inkább, minél nemesebb és értékesebb fajborokat termelnek, minél nagyobb értelemmel és tisztán kezelik! Becsületesség és szakértelmes eljárással fogjuk hitelünket megalapítani és fenntartani, s ha egyszer hitelünket megalapítottuk, nem kell a pénzt keresni, készen, kéretlen fog az házunkhoz békőszönteni.

N. F.

T Á R S A L G Ó.

Szőlészeti statistikai kimutatása

a mezőségi horvidék marosi kerület helységeinek.

74.) M a l o m f a l v a 21 hold, 446 □ öl vegyes hazai és 2 hold riesling ültetvényével bir palás agyag talajon, karikás miveltés mellett; a miveltetési költség holdanként 70 frt. terem 25 akó kitünő bort, mely elkelt akónként 1871-ben 5 frton, 1872-ben 10 frton, az ugyanez évbeli riesling, must korában 25 frton o. értékben.

75.) K ö b ö l k u t (Kolozs megye). Van 24 hold területű szőlője, agyag talajon, vegyes hazai fajokkal beültetve. Miveltési mód a karikás, mely kerül holdanként 80 frtba, terem holdja 20 akó jó bort, mely elkél helyt.

76.) O r o s z f á j a (Kolozs megye). 1 hold 456 □ öl szőlővel jó fekvésű agyag talajon, karikás miveltés alatt, a miveltetés holdanként kerül 80 frtba, terem 18 akó jó bort, mely helyt adatik el.

77.) K o m l ó d (Kolozs megye) 14 hold szőlőterülettel bir, agyag talajon, mely területből 1800 □ öl Pineau noir, 4 hold és 800 □ öl rajnai riesling és 8 hold vegyes hazai szőlőfajokkal van beültetve; hazai fajaink közül ismét a kövér-és a leánykaszőlő van nagyobb kiterjedésben miveltve, s ugylátszik, hogy ezen a vidéken teljes othonjára is talált. Miveltési mód a karikás, mely kerül holdanként 85 frtba; terem 25 akó jó bort, elkelt 1871-ben 6 frton akója, 1872-ben 12 frton.

78.) S z . - E r k e d (Kolozs megye) 21 hold agyagos talajon álló, nagybórára felséges kövér és leányka fajokat tartalmazó szőlőterülete csak a hatvanas években kezdett újból miveltés alá vétetni. Miveltési mód a karikás; kerül holdja 85 frtba, terem 25 akó kitünő bort, mely részint helyt kelt el, részint

Tekébe vásároltatott meg akónként 1871-ben 5 frt, 1872-ben 10 frton.

79.) S z á s z - A k n a (Kolozs megye). 5 hold 932 □ öl vegyes hazai fajokkal beállított agyagtalaju szőlőterülettel bir karikás miveltés alatt, mely kerül holdanként 75 frtba; terem 25 akó jó bort; elkelt akónként 1871-ben 5 frton, 1872-ben 7 frton.

80.) T a n c s (Kolozs megye). 15 hold szőlővel bir agyag talajon, vegyes hazai fajokkal, melyek közül a kövér és leányka van tulsulyban s pompásan is diszlik. Gr. Teleki Gusztáv ur ültetett egy hold traminit is, de sehogy sem találja meg a kellő tenyészetét, miért is jobb, jövedelmezőbb volna a már teljesen otthon levő s kitünően diszló fajokat, mint p. o. a kövér-és leánykát táblánként is tovább szaporítani. Miveltési mód a karikás; kerül holdanként 80 frtba; terem 25 akó jeles bort, mely elkél helyt és Szász-Régenben 1871-ben 5 frt. 1872-ben 7 frton akója.

81.) M . - F ü l p e s (Tordamegye). 14 hold 1018 □ öl szőlővel bir agyag talajon, vegyes hazai fajokkal, karikás miveltés alatt; kerül holdanként 75 frtba; terem 20 akó jó bort, mely elkél helyt és Szász-Régenben.

82.) S z o k o l (Kolozs megye). Van 2 hold vegyes hazai fajokból álló szőlője, agyag talajon, karikás miveltéssel, mely holdanként 80 frtba kerül; jó bora terem, mely a tulajdonos által használtatik el.

83.) F a r a g ó (Kolozs megye) 1½ hold agyag talaju szőlőterülettel bir, hazai fajokkal beültetve; miveltési mód a karikás, mely 75 frtba kerül holdanként; terem 20 akó közönséges bort s ez elkél helyt.

Ezen a vidéken járva, az *Oidium Tuckeri* megtekintése végett Teke b e (Kolozsmegye) rándultam. Teke 176 hold szőlőterülettel bir, nagyobbára agyag talajon vegyes hazai fajokkal beplántálva; uralkodó faj a kövér, leányka és járdovány, vékonyhaju vagy boros is található, de nem oly nagy mennyiségben, mint más szász vidéken. Mivelési mód a karikás; a miveltetési költség holdanként 65 frtot tesz.

Nevezett község 1861—1872-ig, tehát 12 éven át vezetett s a termés mennyiségére, valamint annak must és bor korábbi árára vonatkozó hiteles statisztikáját igen érdekesnek tartom a feljegyzésre; ugyanis:

	Mustko- rában.	Lehuzva.
1861-ben termett	8,700 erd. ved. bor, elkelt:	1 ft 20 k. 1 ft 50 k.
1862-ben	39,000 " " " "	1 ft 20 k. 2 ft 40 k.
1863-ban	21,140 " " " "	— 60 k. 1 ft 16 k.
1864-ben	920 " " " "	— 60 k. — 60 k.
1865-ben	9,640 " " " "	1 ft — k. 1 ft — k.
1866-ban	46,400 " " " "	— 90 k. 1 ft 20 k.
1867-ben	12,440 " " " "	— 90 k. 1 ft 60 k.
1868-ban	39,040 " " " "	1 ft — k. 3 ft — k.
1869-ben	17,560 " " " "	1 ft — k. 3 ft 10 k.
1870-ben	20,030 " " " "	— 60 k. — 60 k.
1871-ben	8,880 " " " "	— 60 k. — 80 k.
1872-ben	7,000 " " " "	2 ft 20 k. 3 ft 50 k.

Az *Oidium Tuckeri* illetőleg alig találtam 40—50 tőt, mely az által bántalmazva lett volna, sőt a melyek meg voltak támadva már azok is veszedelmesen kívül állottak, miután mind úgyesen meg valának kénezve. Az *Oidium Tuckeri*ről szólva, nem lesz felesleges, ha kolozsvári evangelico lutheranus lelkész tiszt. Hintz György urnak erre vonatkozó nyilatkozatát ide feljegyzem; ugyanis az *Oidium Tuckeri* ő már 1856-ban gróf Bethlen Ádám kolozsvári, külső-monostortuczai kertjében észlelte, s a gerezdek épen úgy néztek ki e miatt, mintha valami genyvel lettek volna befolyva s rendkívüli bűdös szagukkal az egész környékét eltöltötték. Az *Oidium Tuckeri* orvoslása még akkor nem lévén ismeretes, magára hagyták s így is elpusztult, mennyivel inkább remélhető ez most, a midőn a kénben egy biztos orvosszerére találtunk; ezért ha valaki *Oidium Tuckeri* fellépésétől tartana, szerezze meg a kénező fuvót és kénvirágot s bátran nézhet e tekintetben a jövőbe.

Hazánk gazdasági őstermelése.

(Folytatás).

A szarvasmarhatenyésztés következő számokból derül ki:
Esik ugyanis:

	egy □ mértföldre	1000 lakosra
Magyarországon	953	319
Erdélyben	910	413
Horvát-Szlavonországban	1,003	342
a volt határörvidéken	764	371

Legsűrűbb a szarvasmarhatenyésztés, Erdély közepének némely vidékét kivéve, tul a Dunán Vas, Zala megyékben s a velők határos horvát Varasd és Körös megyékben; hasonlóképen virágzó a marhatenyésztés a kárpáti megyékben, csekélyebb

az alföldön, hol ujjabb időben a ló ée a juh a mezőgazda kedvenc állata.

Ép a magyarlakta vidéken, az ország középtáján s az alföldön mind inkább virul a *juh tenyésztés*, melynél oly magas viszonzszámokat találunk, hogy némely megyékben 5 söt 6,000-nél is több esik egy-egy □ mértföldre. Átlag pedig

	egy □ mértföldre	1,000 lakosra
Magyarországon	3,197	1,072
Erdélyben	1,928	875
Horvát-Szlavonországban	1,016	247
a volt határörvidéken	1,673	812

Látnivaló tehát, hogy az anyaországot felényire alig éri el más a juhok mennyiségére nézve, melyekben egyébiránt leg-gazdagabbak vagyunk egész Európában, s melynek terménye a *gyapju* átlag szintén jeles minőségű, minnek a brünni posztógyárak, hova gyapjunk nagy része — az országban feldolgozotton kívül — vitetik, hireik nagy részét köszönik.

Szintén kitünő fajjal dicsekedhetik Magyarország *sertéseiben*, főkép mi a *zsirttermelést* illeti, mely viszont a nagy külföldi forgalomban talán ártalmára van a hazai sertésenyésztésnek. Mert mellözve azt, hogy ujjabb időben nehezen versenyezhetünk — Szerbiát legrégibb versenytársunkat nem is tekintve — Orosz- és Lengyelországgal sőt Amerikával, hátrány a mi sertéseinknél, hogy húsuk még félhizott állapotban is annyira zsirtartalmu, hogy az inkább húst kereső külföld azt, tengeri használatra szánt akár füstölt, akár préselt alakban nem kedveli, miért is ujjabbán csakugyan fölmerült némely okszerű tenyésztőben a szándék, hogy a kiváló magyar mangolicza faj mellett a tisztán húsfajokat, s ezek közt különösen a mecklenburgi elismert jelességű husfajt is tenyésztsék, hogy ekként a legujjabbán felmerült huskivitel igényeinek is megfelelhessünk. Ez irányban a kormány is megtette kezdeményezését s a húsfaju sertés legközelebb állami gond alatt is fog tenyésztetni, esetleg a méneshirtokok egyikén, de mindenesetre a gazdasági tanintézeti gazdaságokban.

Mindamellert sertéskereskedésünk egyik legfontosabb czikke kereskedelmünknek s noha a sertésenyésztésben számok által kitüntethető gyarapodás nem is észlelhető, a forgalom számai évről évre tetemes növekedést mutatnak.

3. A halászat.

A magyarországi vizekben a halállománynak a nagymérvű visszabályzások, valamint a kímélet nélküli és orvhalászat miatt az utóbbi évtizedben beállott tetemes csökkenése, sőt helyenkint vég kipusztulása folytán a csak pár évtized előtt is példátlan olcsóságu hal, ma drágán keresett luxuscikké vált; minélfogva az alkotmányos kormány fennállása óta a halászat ügyét egyik kiváló gondjai közé sorozta és törekedik úgy az állami segélyben részesülő mesterséges haltenyésztdék felállítására és támogatására utján, mint a közigazgatási hatóságokkal a törvényhozás végleges intézkedéseig közösen megállapított halászati statutumok életbeléptetése által segiteni a bajon a emelni a haltenyésztdék végromlással fenyegető állapotát.

Az állami segélyben részesülő haltenyésztdék feladata egyrészt ikratermelés, másrészt pedig az általok novelt életképes halak bizonyos százalékának a megnéptelenedett folyókba bocsátása és benépesítése által a halászat ügyét emelni. Ily

mesterséges haltenyészdek: 1. A felsőmagyarországi, különösen a szepességi, népességükből kipusztult folyókat növénydék-pisztránggal ellátni hivatott iglővárosi mesterséges haltenyészde, mely az ikratermelés mellett, — az államtól nyert tetemes segély fejében — köteles az általa tenyésztett egy éves és életképes halak 10%-át a szepesmegyei gazdasági egylet által kijelölendő folyók benépesítésére fordítani.

2. A Stoffel-féle nagyszobeni magán, nyári ivásu haltenyészde, mely szintén segélyezve lett az állami pénztárból.

3. A Zaminez-féle prázsmári (Tartlau) és rozsnói (Rozenau, Erdély) mesterséges haltenyészde, mely mind állami segélyben részesült. Megemlítendő továbbá a haltenyésztés ügye iránt élénken érdeklődő egyes magánbirtokosok által állított és fentartott mesterséges haltenyészdek, melynek: a) gróf Pálffy Mór Pozsonymegye szomolányi tenyészdeje, b) gróf Csáky Jenő Szepesmegye szmizsáni tenyészdeje, c) Jekelius és társai tenyészdeje Brassóban.

A mesterséges haltenyésztés tanulmányozása tekintetéből a kormány többeket, kik már a haltenyésztés terén szakismertekkel bírnak és eredményesen működtek is, utaztatott a külföldi híresebb haltenyészdekhez, melynek a hünigeni (Elsass), müncheni, freiburgi, s csehországi nagy terjedelmű halas tavak.

Napról napra érezhetőbb lévén egy a józan kiméletalapjaira fektetett halászati törvény hiánya, hogy e tekintetben addig is, míg a törvényhozás gondjait ez irányban kiterjesztheti, a létező hiányon ideiglenesen bár segítve legyen, oda működött a ministerium, hogy a hazai hatóságok saját maguk alkotta rendszabályok által rendezzék a korlátlanul üzött pusztító halászat ügyét. Így lőn kieszközölve, hogy mindennek előtt Veszprém, Somogy és Zala megyék által közösen megállapított halászat-státutum lépett életbe, a mely által reményelhető, hogy a balatoni halászat és nevezetesen a *fogas-tenyésztés* rövid idő alatt örvendetes lendületet nyerend,

Hogy az iglői mesterséges haltenyészde által a vizekbe bocsátott halak minden ellenőrizést nélkülöző halászat martalékaivá ne váljanak, s az elérni óhajtott cél meg ne hiúsuljon, Szepesmegye közönsége a szepesi XVI. város, és a szab. kir. városok közönségeivel egyetemesen megállapított halászati rendszabályt dolgozott ki, mely kormányilag helyben hagyva mai napság érvényben van.

Ezen kétféle balatoni és Szepesmegye vizeiben való halászatot védő rendszabály egy körrendelet kíséretében lett az összes törvényhatóságokhoz megküldve, hogy hason rendszabályok alkotása által a területükön levő vizekben a halászat megóvassék, addig is míg a törvényhozás ez ügyet véglegesen rendezni fogja. A törvényhatóságok ezen felhívásnak készséggel s örömmel tesznek eleget, a mennyiben mindennap lesznek ily rendszabályok a földmivelés-, ipar- s kereskedelemügyi magyar királyi ministeriumhoz észrevételezés és helybenhagyás végett felterjesztve. Így remélhetőleg a törvényhozás intézkedéseig is előhalad a halászat ügye.

Megemlítendő azon kedvező körülmény, hogy mióta a kormány a haltenyésztés emelése érdekében intézkedéseket tett figyelemreméltó mozgalom és érdekeltség mutatkozik ezen ügy iránt ugy egyes testületek, mint a magánosok köreiből is. Nevezetesen Szeged szabad királyi város az ugynevezett holt Ti-

szán mintegy 800 holdnyi s a holt Maros-ágban mintegy 70 holdnyi területen halastavat szándékozik állítani, s a felállítás módjaitak kidolgozásán fáradozik, stb. stb.

(Folytatása következik.)

Kitüntetések.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministerium a fa, illetőleg a gyümölcs-fa tenyésztés előmozdítása céljából a törvényhatóságok ajánlata folytán az alább elősorolt erdélyi egyéneket, kik magokat részint a községi faiskola-kezelés terén, részint pedig a tanuló ifjúságnak a gyümölcsfa-tenyésztésben adott oktatás körül kitüntették, a törvényhozás által e célra engedélyezett összegből a következő jutalmazásban s kitüntetésben részesítette: **Dicsérő okmányt** nyertek: Belső-Szolnokmegye területén: Szentpéteri János s tanító, Furman tanító, Bányai Béla tanító, Göllner Károly, Köműves Iván, Köműves László birtokosok. Dobokamegye területén: Sándor János. Fogarasvidék területén: Májér János esztergályos. Aranyosszék területén: Bély Gergely, Szent-Pály Ignác, Fekete János, Bakcsi Ádám birtokosok, Papp László huszárszázados. Marosközék területén: Kiss József, Tökés László, Bereczky Sándor birtokosok, Nagy Mózes, Losonczy József lelkészek. Szerdahelyszék területén: Krasser Dávid lelkész. Segesvárszék területén: Schwarz György, Mokesch György, Göbél Dániel lelkészek. Helvig Mihály földmives, Sattler Mihály bíró. Erzsébetváros sz. kir. város területén: Horváth István lelkész. Maros-Vásárhely sz. k. város területén: Hincz Dániel magánzó, Hajnal József járásbíró. Gyulafehérvár sz. kir. város területén: Munzát Albert. Sz.-Udvarhely város területén: Valentsik Ferencz, Sánta Imre, Bedregi Ferencz. Kertészeti eszközök gyűjteményével jutalmaztattak: Belső-Szolnokmegye területén: Szabó János tanító. Dobokamegye területén: Sándor János tanító. Fogarasvidék területén: Vajna István nőszabó. Aranyosszék területén: Papo Jakab, Osvádó Tivadar jegyzők, Rötz Bazil huszárkapitány. Csikszék területén: Bóka János, Veres Gergely, András György tanítók. Marosközék területén: Tökés Albert, Kis Károly, Simon József, Suba József, Suba Farkas, Kadorcsa Gergely, Zsigmond K., Kereszturi Ferencz tanítók. Segesvárszék területén: Schmidt Sándor napszámos. N.-Sinkszék területén: Kargel Antal kertész és Suff Mihály. 25 frt jutalomdíjban részesültek: Belső szolnokmegye területén: László János, Magdos Demeter tanítók. Dobokamegye területén: Fodor Dániel tanító. Csikszék területén: Novák József gy.-szentmiklósi lakos. Szerdahelyszék területén: Ziegler M. tanító. Besztercze vidék területén: Ádám János tanító. Erzsébetváros sz. k. város területén: Török József tanár. Fogaras város területén: Incze Ferencz kántor Hátszeg város területén: Florián Bazil tanító. Kelt Budapesten, 1873. évi decz. hó 3-án. A földmivelés-, ipar- és keresk. m. k. ministeriumtól.

EGYVELEG.

* Lapunk t. olvasóinak mai számunk mellékletül Frommer A. Herrmann budapesti magkereskedésének árjegyzékét küldjük és ajánljuk szives figyelmükbe.

* Gazdasági kiállítás. Folyó évi június hó 13—21-éig Brémában nemzetközi gazdasági kiállítás fogván tartatni, erről az érdeklött közönség azon hozzáadással értesítettik, miszerint a bejelentési határidő f. évi april hó 1-én jár le, s hogy a kiállítás részletes programja az országos magyar gazdasági egyletnél Buda-Pesten megtekinthető. Részletes felvilágosítást nyújt a kiállítás irodája Brémában, Breeders-Strasse 11. szám. Kelt Buda-Pesten, 1874. január hó 10-én. A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. ministeriumtól.

* Lótenyésztési ügy. Egyes vidékek, valamint magánosok lótenyésztési érdekei tekintetéből köztudomásra kívánom hozni, hogy az 1874-ik évben az állami ménék elosztása; a déési méntelep osztály területén folyó év február 20-dikán; a rettegi méntelep osztály területén február 21-én; a homorodi méntelep osztály területén február 24-én fog megtörténni. Az erdélyi központi lótenyész bizottmány elnökétől. Kolozsvárt, 1874. január 16-án, báró Bánffy Dániel.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Főmunkatárs: Vörös Sándor.

Hirdetések.

8 A dohánykedvelőknek!!! 1—3

Ezennel tisztelettel jelentem, hogy nálam kitűnő dohányfaj mag kapható!

Gálócsi faj, mely általam Mármarosba áthonosított, s a mely dohány az 1871. évi kecskeméti gazdasági kiállításon első díjat nyert, ugy szintén a bécsi világkiállításon is kitüntetésben részesült.

Egy adag ára 50 kr.

Jakobovits Béla,
M.-Huszon.

6

Ajánlkozás.

1—3

Egy nős egyén, székely születés, jó családból, ki huzamosabb ideig nagyobb udvarokban szolgált és a gazdaság minden ágában jártas, gazdatiszti, szükség esetén számtartói alkalmazást keres a maga, valamint szobaleányi vagy ehhez hasonló elfoglaltságot a neje számára. Közelebbi felvilágosítással az erdélyi gazd. egylet titkári hivatala szolgál.

Tauffer Ferencz

1842-ik évben alapított

mag- és növénykereskedésében

KOLOZSVÁRT

kaphatók

friss kerti vetemény- és gazdasági magvak

Árjegyzékek kívánatra bérmentve megküldetnek.

(3—26)

(3.)

(5)

(3—3)

KERESTETIK

egy udvari kertész alulirotnak gyéresi udvarába.

Eladó szőlővesszők.

A szókefalvi tisztségnél több ezer sauvignon és semillon sima vessző van eladó, ezerének ára pakolva 25 forint. Ezer vesszőnél kisebb mennyiség ki nem szolgáltatik.

ELADÓ SZARVASMARHA.

A gyéresi udvarban hét darab ayreshire-tiroli vemhes fejős tehén és egy darab két éves bika eladó. Az eladási ár az ottani schweizerosnál tudható meg.

Paget János.

Jelzálog-kölcsönöket

Földbirtokosok, valamint községek részére, a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzvizonyoknak — 5000 frttól a legmagasabb összegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre feltűnő gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvárt, „Óvár, bástya-utca 6. sz. (Értekezhetni posta útján, vagy személyesen, naponta d. u. 1-től 4-ig.) 4—52

TARTALOM: A Meyne-féle magtermelő intézet: Sopronban. — A mezőgazdasági gépek és munkaeszközök. — Borkivitel Erdélyből Uj-Yorkba, Amerikába. — Társalgó: Szőlészeti statisztikai kimutatása a mezőségi borvidék marosi kerület helységeinek. — Hazánk gazdasági őstermelése. (Folytatás.) — Kitétetések — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő — 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török-buza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ÁRA KRAJÉZÁROKBAN										
Kolozsvár	január 22	600—650	400—420	380—390	154—160	360—370	150	90	1200	20
Nagy-Várad	január 5	660—760	560—610	460—520	170—190	350—390	110	85	1000	26
Maros-Vásárhely	január 15	498—586	378—395	366—386	138—156	—	210—240	90—110	1280	18
Károly-Fehérvár	január 17	610—625	505—525	435—450	150—162	—	220—240	60—80	1000	20
Nagy-Szeben	septem.29	620—687	—	467—507	107—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	novemb.29	596—662	524	395—418	117—124	278	—	—	—	20
Besztercze	január 13	530—600	440	360	140	—	90—130	80—130	800	15
Nagy-Enyed	január 15	575—625	500—550	425—475	150—163	—	260—470	55—65	1100	18
Szamosujvár	január 19	580—640	480—520	400—440	130—140	—	240	50	1400	18
Deés	január 13	600—620	520—560	400—420	120—130	—	100—140	65—90	800	16
Torda	septem 23	600—640	540—580	400—420	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 74 frt — kr. Ezüst árkelet 108 70.

Bécsi marhavásár: Felhajtott 3183 darab hizó ökör. — A forgalom élénk; árak: gallicziai 34—35¼ frt, magyar 33¼—36 frt, német hizó ökör 34—36 frt a vágósúly mázsája.

Melnyvás aláírása.

A földmivelés-, ipar- s kereskedelmi m. kir. ministerium idei april 3-ikán kelt 2958. sz. alatti kibocsátánya folytán helybenhagyta a

„Királyhágoninenei (ezelőtt erdélyi) kölcsönös tűz- és jégkármentő-társulat“

életbeléptetését; melynek célja: hogy társulás által tagjai — lehető minél tágasb területen egyesülve — magukat véletlen elemi csapások következményei ellen kölcsönösen védelmezzék; s egymást támogatva csakis annyival járuljanak a társulat kiadásaihoz, mennyit — a gyakorlati téren jónak bizonyult — s a kitűzött célnak s korigénynek megfelelő — szilárd s könnyen meg nem dönthető — alapszabályai szerint, fődözni kelletik.

Ilyképejnkitűzött célnak közérdekű hasznosságára támaszkodva, bátorodik ezen alólirt igazgatóság — a szabály 30. §. alapján sikerteljesebb beható eredmény mielőbbi kifejlesztése szempontjából — az összeség érdekében alkotandó

„Biztonsági alapra“

az aláírást megynitni a következő feltételek mellett: hogy ezen alap nem közkereseti koczkázatott „részvénnyőke“, melyet kedvezőtlen eredmények folytán odaveszteni is lehet hanem: az illető összes tagoknak — felelőssége alatt — csakis előlegképeni támaszt nyújtó „hiteltőkéje“ mindaddig, míg az a szabályokban (37. §. sz.) jelzett jövedékekből kisorsolás utjáni törlesztés által (szab. 39. §. sz.), át nem alakult ez intézetnek még nagyobb hatása — s tagjai saját érdekében gyümölcsöző — köz-főtartalékává (szab. 46. §).

Kibocsátatik e végett egyelőre minden egyes szakmára 2½ sorzat (szab. 34. §.), melynek mindegyike (szab. 31. §.) 300 darab 100—100 frtról szóló „hitelrészjegyet“ foglal magában; s melyekre a befizetés részletenkint (szab. 33. §.) történik, mégpedig: aláíráskor bántatpénzül 10%, a többi része 3—3 havi időközben, további 4 részletben, lehető könnyebbitett részesedés tekintetéből.

Az ily módon alakult tőkének teljes sorzatonkénti törlesztése, kisorsolás utján (szab. 38. §.) a számadási 5. év elteltével megkezdendő, és pedig annyi sorzatszámnak (szab. 37. §.), mennyit e célra addig megtakarított összeg a teljes sorzatnak értékmenyiségét megbirhatja.

A kisorsolás bekövetkeztéig a betett mennyiség (szab. 35. §.) évenként 6% kamatot hajt; a kisorsolás által azonban, minden egyes sorzatban foglalt 300 darab „hitelrészjegy“ közül névértékén felül — sorshuzás utján — (szab. 40. §. sz.) az első rendben kihuzott 10 darab 100%-o, utána közvetlenül kihuzott 20 darab 50%-o, és a többi 270 darab 10% kamatadáadásai többlettel váltatik be, ugy, hogy ez utóbbiak 10% többletmennyiség is, növekedik az első kisorsolástól kezdve, évenként 2%-o-val, időszerénti 12-, 14- 16% sat. többletre.

Az intézeti kezelés — szabály szerint — feltétlen nyilvános; ugyszintén a számadások vizsgálatai is I S eként, mint közérdekű, az ellenőrködésre teljes befolyást nyújt — közel — s távollevő minden tagjának, s teljes biztonságot minden tekintetben!

Aláírási nyilatkozat — tetszésszerinti számú — „hitelrészjegyre“ elfogadtatik közvetlen az igazgatóságnál Kolozsvárott; valamint Budapesten: az idl. irodában (Józsefváros, Sándorutca, 7. szám, III. emelet 12. ajtó) délutáni 2—5 óráközben; és országszerte akár megbizottaink közvetítése által, vagy közvetlen is — az igazgatósághoz szóló levelekben. — Kolozsvárt, november hó, 1873. (1) (3—6)

A királyhágoninenei (ezelőtt erdélyi) kölcsönös tűz- s jégkármentő-társulat igazgatósága.

Nyomatott K. Papp Miklósnál Kolozsvárt.